

وماہ رمضان آمد

تألیف

پرفسور شیخ عبدالرزاق بن عبدالمحسن العباد البدر

استاد عقیدہ و ادیان در دانشگاه اسلامی مدینہ منورہ و مدرس در حرم نبوی

ترجمہ

اسماعیل خدمتی

این کتاب از سایت کتابخانه‌ی عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت‌های مفید

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.sadaislam.com

www.shabnam.cc

www.islamhouse.com

www.kalemeh.tv

www.bidary.net

www.islamtape.com

www.tabesh.net

www.blestfamily.com

www.farsi.sunnionline.us

www.islamworldnews.com

www.sunni-news.net

www.islamage.com

www.mohtadeen.com

www.islamwebpedia.com

www.ijtehadat.com

www.islampp.com

www.nourtv.net

www.zekr.tv

www.videofarsi.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونتوب إليه ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد ألا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه وسلم تسليماً كثيراً.
أما بعد:

بدون شک گردهمایی برای یادآوری امور دین به طور عموم و یادآوری مواسم خیری که مؤمنان در پیش روی دارند از امور مهمی است که باید مورد توجه و عنایت ما قرار گیرند؛ و آنهم به علت فوائد بسیار و بازدهیهای پر برکت و نیکیهای بزرگی که بر آن مترتب می شود؛ و در صحیح مسلم آمده است که پیامبر ﷺ روزی به سمت اصحاب خویش خارج شدند و آنها را در حالی یافتند که در مسجد نشسته بودند و با هم صحبت میکردند، پس به آنها فرمودند: «چه چیزی باعث شده اینجا دور هم بنشینید؟» گفتند: دور هم نشسته ایم و اسلام و آنچه خدای متعال به وسیله اسلام بر ما منت نهاد را یادآور می شویم. پیامبر ﷺ فرمودند: «شما را به الله قسم آیا هیچ چیز دیگری به جز این شما را دور هم جمع نکرده است؟»، گفتند: به خدا قسم به جز این چیز دیگری ما را اینجا نشانده است؛ پیامبر ﷺ فرمودند: «والله به خاطر این شما را قسم ندادم که مهتمتان کنم، ولیکن جبرئیل نزد من آمد و به من خبر داد که الله متعال در برابر فرشتگان به شما مباحثات می ورزد»^(۱).

این حدیث اشاره مهمی دارد به کسی که خدای متعال بر او منت نهاده و به این دلیل که وقت خود را در اینچنین مجالسی که در خانه های خدا برگزار می شود صرف کرده او را گرامی داشته است، خانه هایی که خداوند امر کرده است تا نامش در آنها به بزرگی یاد شود. و انسان مسلمان بایستی نفس خود را بر صبر کردن بر شرکت در این مجالس و ادار کند، و مقداری از وقت خود برای آن بگذارد تا نفع برده و مستفید شود، در غیر این صورت اگر

(۱) صحیح مسلم (۲۷۰۱) از حدیث معاویه رضی الله عنه

از این مجالس روی گردان و مشغول امور دنیوی پایان ناپذیر و یا کارهای بیهوده باشد، هیچ وقت امکان شناخت خیر و نیکی و درهای آن و راههای رسیدن به آن و همچنین امکان رسیدن به آن چیزی که موجب خشنودی خدای تبارک و تعالی می‌شود، برایش فراهم نمی‌شود.

و انسان در اینگونه مجالس به سوی دروازه های خوبی و نیکی راهنمایی شده و موعظه و پند و اندرز می‌گیرد؛ و قلب او از غفلت بیدار شده و منفعت می‌پذیرد.

اما موضوعی که ما می‌خواهیم در مورد آن صحبت کنیم نزدیکی ماه رمضان است؛ و همانطور که میدانید مدت زمان کمی برای شروع این ماه مبارک باقی مانده است، و همین روزها ست که با خیرات گسترده و فضایل فراوان و برکات متوالیش بر ما نمایان شود.

ماه رمضان در پیشاپیش ماست و رویارویی با آن برای مسلمانان از اهمیت والایی برخوردار بوده و تأثیر بسزایی بر نفوس آنان دارد؛ زیرا چشم براه آن هستند و برای آمدنش روز شماری میکنند، و به هنگام نزدیک شدنش به هم مژده میدهند، و وقتی شروع می‌شود به شدت شادمانی میکنند زیرا می‌دانند که این موسم بزرگ و مبارک چه خیرات و برکات عظیم، و چه ویژگیهای ارزشمندی دارد که آن را از بقیه ماهها متمایز کرده است.

و کسی که خداوند متعال او را گرامی داشته و به او عمری داده تا این ماه مبارک را دریابد، باید بداند که این منّتی بزرگ از جانب الله متعال بر بنده اش است که با بقیه مسلمانان در چیدن ثمره های این موسم بزرگ، موسم طاعت و ایمان و تقرب جستن به خداوند رحمان سبحانه و تعالی، شریک شده است.

و در حدیث صحیح روایت شده است که پیامبر ﷺ به یاران خود به مناسبت فرا رسیدن

این ماه بشارت می‌دادند و می‌فرمودند:

«قَدْ جَاءَكُمْ رَمَضَانُ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ، افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَتُعَلَّقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ، وَتُعَلَّقُ فِيهِ الشَّيَاطِينُ، فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا، فَقَدْ حُرِمَ»^(۲)

(۲) مسند احمد (۷۱۴۸، ۸۹۹۱، ۹۴۹۷)، سنن نسائی (۲۱۰۶) از حدیث ابوهریره.

یعنی: «ماه رمضان نزد شما آمده است، ماهی بس مبارک، خداوند روزه گرفتن در آنرا بر شما فرض کرده است، درهای بهشت در آن گشوده می‌شود، و درهای جهنم در آن بسته می‌شود، و شیاطین به غل و زنجیر کشیده می‌شوند، در آن شبی هست که از هزار ماه بهتر است، کسی که از خیرات آن شب محروم شود پس در حقیقت محروم شده است» .

" ماه رمضان نزد شما آمده است " : یعنی این بشارت و تهنیتی برای شماست، و از مسأله بزرگی که برای شما محقق شده است خبر می‌دهد، و آن این است که رمضان در حالی برایتان فرا رسیده است که شما از صحت و عافیت برخوردار هستید، همچنین از نعمتهایی مانند امنیت و ایمان و سلامتی و اسلام، پس این ماهی که فرا رسیده است فرصت بزرگی برای روی آوردن به سمت خداوند متعال و محاسبه نفس است؛ و وقت مناسبی است برای برگزاری طاعت و عبادت خداوند تبارک و تعالی و دوری از اموری که خداوند عز و جل آنرا حرام و ممنوع کرده است.

همچنین این عبارت موجب تحریک قلوب می‌شود تا ارزش و جایگاه و منزلت والای این ماه را بهتر درک کنند؛ بدین معنا که: خود را برای آن مهیا کنید و برای آمدنش آمادگی داشته باشید، و از آن به بهترین وجه استقبال و میزبانی کنید.

و مردم بدلیل آمدن و فرارسیدن امور مهم و بزرگ است که به همدیگر بشارت میدهند تا برای آن آماده شوند.

و ماه رمضان، میهمانی گرامی و گرانقدر برای هر انسان با ایمان است، و هر انسان مؤمن آن چنان برای قدوم این ماه خوشحال می‌شود که انگار گرامی ترین میهمان برایش آمده است؛ در نظر بگیرد انسان کریم و بخشنده‌ای که از سخاوت‌مندی و بذل و بخشش و کرم لذت می‌برد، اگر میهمان عالی قدر و عزیزی برایش بیاید چگونه از او استقبال می‌کند؟ چگونه از دیدن او خوشحال می‌شود؟ و چگونه از او پذیرایی میکند؟

پس این فرموده پیامبر ﷺ: " ماه رمضان نزد شما آمده است "، بدین معناست که: برای میزبانی و پذیرایی از این ماه گرانقدر آماده شوید، و برای گرامی داشت و ادای حق آن مهیا

باشید، و خود را برای این کار آماده کنید، زیرا این ماه همچنان که زود می‌آید، زود نیز می‌رود، پس برای انجام کارها و عبادت‌های با ارزشی که دوست دارید با آنها پروردگار خویش را ملاقات کنید آمادگی کامل داشته باشید.

پس شایسته است که انسان مسلمان به بهترین شکل از ماه رمضان استقبال کند، اما مردم در چگونگی استقبال از این ماه تفاوت‌های زیادی با هم دارند:

گروهی از مردم با هجوم آوردن به سمت بازارها و خرید بیش از حد انواع و اقسام خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها به استقبال این ماه می‌روند؛ گویی که به استقبال ماه خوردن و آشامیدن رفته‌اند، پس بیش از حد نیاز خود و خانواده‌شان خرید می‌کنند، و لذا بعضی از آنان و چه بسا اهل اسراف را می‌بینیم که بر سفره‌اش انواع و اقسام مختلفی از خوراکی‌ها را گذاشته است که بجز مقدار اندکی از آن خورده نمی‌شود؛ اینها یک دسته از مردم هستند. گروهی دیگر از مردم وقتی ماه رمضان نزدیک می‌شود اسباب و ادوات بازی و تفریح و وقت‌گذرانی بیهوده را برای خودشان فراهم می‌کنند، چیزهایی که به وسیله آنها اوقات بسیار با ارزش ماه رمضان را هدر دهند و این فرصت بزرگ را با کارهای بیهوده و احیاناً با کارهایی که زیان حتمی دارد بگذرانند؛ و این موارد را با آمادگی کامل قبل از رمضان برای خود مهیا میکنند!

و گروه دیگری نیز هستند که الله عز و جل بر آنها منت نهاده و آنها را توفیق عنایت کرده و در پناه خود گرفته است؛ اینان به گونه‌ای دیگر خود را برای رمضان آماده میکنند، یکی از آنها را می‌بینی که در ذهنش افکار زیادی دارد، و در دلش انواع مختلفی از نیکیه‌ها جریان دارد، پس شروع می‌کند و برای قرائت قرآن وقتی را در نظر می‌گیرد، و برای ذکر و یاد خدا کردن وقتی می‌گذارد، و برای نماز شب همچنین، و وقتی را برای کمک به نیازمندان در نظر می‌گیرد، و وقتی را برای بذل و بخشش و وقتی برای حضور در مجالس علم، تا اینکه وقت کم می‌آورد!

برخی از مردم نیز آنقدر برنامه‌های عبادی زیادی در نظر دارند که ماه رمضان برای انجام تمام آنها کافی نیست!

گروهی از مردم اما با ماه رمضان همچون ماههای دیگر سال برخورد میکنند، و همچنان که بقیه ماههای سال میگذرد رمضان نیز برای آنها می‌گذرد، تا جایی که شب قدر که قرآن آنرا بهتر از هزار شب معرفی کرده است نیز مانند بقیه شبهای سال میگذرد! و این کار بی انصافی و زیانی بس بزرگ است، این کار به هدر دادن چیز با ارزشی است که شایسته نیست انسان مسلمان آنرا ضایع کند و از دست بدهد، لذا بایستی هر انسان مسلمان از این ماه به بهترین وجه استقبال کند و با نیکویی از این ماه پذیرایی کند، و خود را به گونه‌ای آماده کند که به راستی و حقیقت از اهل رمضان باشد.

در سنن ترمذی آمده است که ابوهریره رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت می‌کند که فرمودند:

«إِذَا كَانَ أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صَفَّدَتِ الشَّيَاطِينُ، وَمَرَدَةُ الْجِنِّ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ، فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ»^(۳).

یعنی: «وقتی که اولین شب از ماه رمضان فرا می‌رسد شیاطین و جنهای شرور به غل و زنجیر کشیده میشوند، و همه درهای جهنم بسته می‌شود و هیچ دری از آن باز نمی‌شود، و تمام درهای بهشت باز می‌شود و هیچ دری از آن بسته نمی‌شود، و ندا دهنده‌ای ندا می‌زند: ای کسی که خواهان خیر و نیکی هستی پیش بیا، و ای کسی که خواهان شر و بدی هستی کوتاه بیا، و خداوند متعال گروهی از مردم را از آتش دوزخ رهایی میدهد، و این مورد برای تمام شبها است (نه فقط آن شب)».

در این فرمایش پیامبر صلی الله علیه و آله دقت کن: «وندا دهنده‌ای ندا می‌زند: ای کسی که خواهان خیر و نیکی هستی پیش بیا» یعنی: تو فرصتی برای نیکی و طاعت و عبادت در پیش رو داری پس با تمام توان به سمت آن روی بیاور، و برای استفاده از آن نهایت تلاش خود را بکن، و مراقب باش مبادا این فرصت را از دست بدهی، زیرا این موسمی پر منفعت برای

(۳) سنن ترمذی (۶۸۲)، و سنن ابن ماجه (۱۶۴۲)، و شیخ آلبنی آنرا صحیح میدانند.

انجام نیکی ها است، و تجارت آن پر سود است و اگر آنرا از دست دادی دوباره بر نمی گردد.

«و ای کسی که خواهان شر و بدی هستی کوتاه بیا» یعنی: برای کسی که خواهان شر و بدی است، یا نفسش او را به سمت بدی سوق میدهد، زبیده نیست که نفس خود را آزاد بگذارد تا در پلیدی خود سیر کرده، و در انحراف خود اسراف کند، و در این ماه مبارک همچنان به گمراهی خود ادامه دهد.

و کسی که در این موسم مبارک برای روی آوردن به سوی خدا و توبه و اظهار پشیمانی حرکتی نکند پس چه زمانی نفسش او را به حرکت وا می دارد؟

و بسیاری از مردم به گونه‌ای مغلوب مشغله های دنیوی و سرگرمی های بی فایده شده‌اند که این مشغله ها مانع آنها از توبه و بازگشت به سوی خدا شده است؛ پس روز و شب غرق در رفاه و خوش گذرانی، و اسراف و ریخت و پاش، و بازی و شب نشینی، و خواب و تنبلی، و ظلم و سرکشی هستند؛ پس ماه رمضان فرصت مناسبی برای اینگونه افراد غافل است که توبه نصح کنند و به سوی خدا روی آورند، به راستی اگر در این موسم بزرگ نفس انسان به سوی خوبی حرکت نکند پس چه وقت حرکت خواهد کرد؟! و اگر بنده در این ماه مبارک به سوی الله متعال روی نیاورد دیگر کی روی خواهد آورد؟!!

اما فرمایش آن حضرت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **«و خداوند متعال گروهی از مردم را از آتش دوزخ رهایی میدهد، و این مورد برای تمام شبها است»**، بدین معناست که: خداوند جل و علا در هر شب از شبهای این ماه مبارک گروهی از مردم را از آتش جهنم رهایی می بخشد؛ و انسان مسلمان به شدت مشتاق است تا به این پیروزی بزرگ دست یابد، و آن اینست که برای همیشه از آتش جهنم _ خدا ما و شما را از آن دور کند _ رهایی یابد.

احیانا اعلان میشود که در برخی اماکن مسابقه‌ای برپا شده که برای هر روز آن جوایزی در نظر گرفته‌اند: مثلا هزار دلار یا بیشتر یا کمتر، در چنین حالتی مردم به شدت به سمت آن مسابقه هجوم می آورند و هر کدام از آنها تمام سعی و تلاش خود را می کند تا اینکه بتواند برنده شود و به آن هزار دلار یا کمتر یا بیشتر دست یابد؛ اما زمانی که حرف از برنده شدن

در آخرت و پاداش روز قیامت به میان می‌آید، همت و اراده مردم ضعیف می‌شود. در صورتی که برای مسلمان شایسته است وقتی سخن پیامبر ﷺ را می‌شنود که می‌فرماید: «و خداوند متعال گروهی از مردم را از آتش دوزخ رهایی می‌دهد»، با سعی و تلاش خود را برای آن آماده کند و آرزو داشته باشد که از جمله آنان گردد، و از الله متعال بخواهد که این توفیق را به او بدهد تا از جمله این افراد باشد و از این پیروزی و پاداش بزرگ بهره‌مند گردد.

در حدیث دیگر آمده است که پیامبر ﷺ این ماه را ماه صبر نامیده‌اند، رسول الله ﷺ می‌فرمایند:

«صَوْمُ شَهْرِ الصَّبْرِ، وَثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، صَوْمُ الدَّهْرِ»^(۴)

یعنی: «روزه گرفتن در ماه صبر و سه روز از هر ماه برابر است با روزه گرفتن یک سال». می‌بینیم که ماه رمضان را ماه صبر نامیده است، و این بدان معناست که انسان مسلمان در این ماه مبارک فرصت مناسبی در اختیار دارد تا اینکه خود را بر همه انواع صبر عادت دهد، مانند: صبر بر عبادت خداوند، صبر بر ترک معصیت، صبر بر آنچه خداوند مُقَدَّر کرده است؛ پس این موسمی برای تمرین صبر کردن است.

و الله متعال به صبر پیشگان پاداش بیشمار می‌دهد، و ماه رمضان بهترین فرصت برای تمرین صبر کردن است، و انسان مسلمان از اولین روز این ماه تمرین صبر کردن را آغاز میکند، صبر بر عبادت و اطاعت از فرامین خداوند، و ذکر و قرائت قرآن و نماز و روزه و تمام آن چیزهایی که خداوند بندگان خود را بدان امر کرده است.

همچنین نفس خود را به صبر کردن بر ترک گناهان عادت می‌دهد، و چیزهای مألوف و اموری که بر آنها عادت داشته مانند خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها و غیره را در روزهای رمضان به خاطر اطاعت از خداوند تبارک و تعالی ترک میکند.

پس وقتی که انسان مسلمان در ماه رمضان صبر پیشه کرده و از آنچه در غیر رمضان برایش حلال است امتناع می‌ورزد، باید بداند که خداوند امور حرام را در طول عمر برای او

(۴) امام احمد (۷۵۶۷)، و امام نسائی (۲۴۰۸) از ابوهریره رضی الله عنه روایت کرده‌اند و شیخ آلبنی آنرا صحیح دانسته است.

ممنوع کرده است، و بر او واجب است که به خاطر ترس از عذاب خدا که برای مخالفین با فرامینش در نظر گرفته است از این امور دست کشیده و برای همیشه از آنها امتناع ورزد. و به همین صورت نفس خود را برای صبر کردن بر آنچه خداوند از سختی ها مُقَدَّر کرده است تمرین و عادت میدهد؛ زیرا ترک کردن خوراکیهای و آشامیدنی هایی که انسان به آنها تمایل دارد، و همچنین خود داری از امور شهوانی مانند همبستری با همسر و مقدمات آن که در اصل خداوند آنرا مباح دانسته است، به محقق شدن این صبر کمک میکنند. پس انسان مسلمان در این ماه با صبر زندگی می کند تا اینکه در حالی از آن خارج شود که درسهای ارزشمندی از صبر را فرا گرفته و درهای زیادی از خیر و نیکی را بر خود گشوده است، اینگونه است که ثمرات و فوایدی که انسان کسب می کند نه فقط برای این ماه بلکه برای تمام عمر او خواهد بود، زیرا او در بهترین فرصت نفس خود را بر صبر کردن عادت داده و برای آن تمرین کرده است، و اگر انسان در بهترین فرصت نفس خود را به صبر کردن عادت ندهد پس دیگر کی به آن عادت خواهد کرد؟

لذا؛ از مهمترین اموری که مسلمان باید به آن اهمیت بدهد این است که در این ماه مبارک نفس خود را بر انواع مختلف صبر که همان صبر بر طاعت خداوند، و صبر بر ترک معصیت خداوند، و صبر بر امور ناخوشایندی که خداوند مُقَدَّر کرده است میبشد، عادت دهد. در حدیثی از پیامبر ﷺ روایت شده است که ایشان ماه رمضان را ماهی مبارک نامیده اند، پیامبر ﷺ می فرماید:

«أَتَاكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، فِيهِ تَفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَتُعَلَّقُ أَبْوَابُ النَّارِ، وَتُصَفَّدُ مَرَدَّةُ الشَّيَاطِينِ»^(۵)

«ماه رمضان نزد شما آمده است که ماهی مبارک است، خداوند روزه گرفتن در آنرا بر شما واجب کرده است، در این ماه درهای بهشت گشوده می شود، و درهای جهنم بسته می شود، و شیاطین سرکش به زنجیر کشیده می شوند.»

(۵) نسائی (۲۱۰۶) آنرا روایت کرده و شیخ آلبنی در صحیح الترغیب والترهیب (۹۹۹) آنرا صحیح دانسته است.

محل شاهد در این حدیث این است که پیامبر ﷺ ماه رمضان را ماهی مبارک یعنی پر برکت توصیف نموده است، و برکت این ماه شامل هر لحظه از لحظات آن و هر ساعت از ساعات آن از آغاز این ماه تا پایان آن است، پس هر لحظه از لحظات آن دارای برکت و نیکی ها و فضائل بیشمار است.

و از جمله برکات این ماه آن چیزهایی است که پیامبر ﷺ در این حدیث از آنها خبر می دهد: اینکه دروازه های بهشت در این ماه گشوده می شود، و دروازه های جهنم بسته می شود، و شیطانهای سرکش به زنجیر کشیده می شوند، و این برکتها مخصوص ماه رمضان هستند و در ماههای دیگر وجود ندارند؛ تمام درهای بهشت باز می شود و هیچکدام از آنها بسته نمی ماند، و درهای جهنم بسته می شود و هیچ یک از آنها باز نمی شود، و شیطانهای سرکش به زنجیر کشیده می شوند به گونه ای که هیچکدام از آنها نمیتوانند همچون ماههای دیگر مردم را اغواء کنند.

و اینها برکت هایی بزرگ هستند که انسان را تشویق می کنند تا عزم خود را جزم کرده و به سوی طاعت و عبادت خداوند متعال روی آورد.

اگر بخواهیم درباره ارزش ها و فضائل و نیکی ها و خصوصیات این ماه سخن برانیم بحث به درازا می کشد، پس به مبحث بعدی منتقل می شویم و درباره ی اموری سخن میگویم که باید با آنها به استقبال ماه رمضان برویم؛ و اینکه استقبال ما از این ماه باید چگونه باشد؛ در این راستا نکات متعدد و مهمی را به خواننده گرامی متذکر می شویم:

❖ نکته اول {شادمانی و سرور}

ما مسلمانان می بایست به خاطر فرارسیدن این ماه خوشحال و مسرور باشیم، و این ماه در دلهای ما منزلت والائی داشته باشد، و خداوند متعال را برای فرارسیدن این ماه شکر گذار باشیم؛ زیرا مردمان بسیاری بودند که رمضان گذشته و رمضان های قبل از آن را دریافتند اما به این رمضان هر چند که انتظار آنرا می کشیدند نرسیدند، و ما هم نمیدانیم شاید بعضی از ما نیز به آن نرسد، به همین دلیل باید انسان مسلمان اگر خداوند متعال بر او منت نهاد و به این ماه مبارک رسید برای این نعمت خداوند را شاکر باشد.

و بدون شک اینکه در حالی رمضان را دریابی که در سلامتی و عافیت و ایمان به سر
میبری خود نعمت بزرگی است که باید قدر آنرا بدانی و ارزش آنرا درک کنی.

و از جمله راههای شکر گذاری این نعمت این است که برای طاعت و عبادت در این
ماه مبارک حریص و کوشا باشی، پس برای ادای حق الله متعال در روزه گرفتن و نماز برپا
داشتن و هرگونه طاعت و تقرب، و دوری گزیدن از امور حرام کوشا باش.

و از سنت و راه و روش پیامبر ﷺ در هنگام دیدن هلال هر ماه این است که می فرمود:

«اللَّهُمَّ أَهْلِلْهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ»^(۶)

یعنی: «خداوندا هلال این ماه را با خجستگی و ایمان، و سلامتی و اسلام برای ما آشکار

کن، (ای هلال ماه) پروردگار من و تو الله است».

پس هر گاه خداوند عز و جل تو را گرامی داشته و توانستی این ماه مبارک را دریابی و
هلال آنرا دیدی این دعا را بخوان که پیامبر ﷺ در هنگام دیدن هلال هر ماه میخواندند، و
این دعای بزرگی است که در آن از خداوند متعال می خواهی برایت در این ماه برکت قرار
دهد و با میمنت و خجستگی و ایمان و سلامتی از بدیها، بر تو منت نهد، و یاریت کند تا
همانگونه که مورد رضایت و خشنودی اوست حقوق اسلام را (با انجام عبادات و دوری از
محرمات) ادا کنی.

❖ نکته دوم {توبه نصوح}

از امور مهمی که باید با آنها به استقبال ماه رمضان برویم توبه نصوح از تمام گناهان و
خطاهاست، زیرا همه ما خطا کاریم، و از ما کوتاهی و اسراف و پایمال کردن و تفریط و
اخلال در برخی از امور سر میزند، و در حدیث از پیامبر ﷺ روایت شده است که فرموده اند:

«كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ»^(۷)

(۶) ترمذی (۳۴۵۱) و احمد (۱۳۹۷) از حدیث طلحه بن عبیدالله رضی الله عنه روایت کرده اند.

(۷) ترمذی (۲۴۹۹) و ابن ماجه (۴۲۵۱) از حدیث انس رضی الله عنه روایت کرده اند و شیخ آلبانی در «صحیح

الترغیب» (۳۱۳۹) آنرا حسن دانسته است.

یعنی: «همه فرزندان آدم خطا کارند و بهترین خطا کاران توبه کنندگان هستند».

پس بنی آدم دچار خطا و اشتباه می‌شود اما بهترین انسانهای خطا کار کسانی هستند که پس از اشتباه کردن توبه می‌کنند.

و ماه رمضان زمان مناسبی برای توبه کردن و بازگشت به سوی الله متعال است، و چه بسیار انسانهای گنهکاری بودند که مرتکب بسیاری از امور حرام شده بودند اما وقتی ماه رمضان آغاز شد به سوی خیر و نیکی شتافتند و اهمیت طاعت و عبادت و روی آوردن به سوی خدا را دریافتند، و در دل‌هایشان به خاطر کوتاهی در عبادت و فرمانبرداری از خداوند متعال احساس پشیمانی کرده و توبه نصوح کردند.

چه بسیار انسانهایی در این ماه توبه نصوح کردند و دیگر هرگز به گذشته تباہ و پر عصیان خود برنگشتند.

و اگر انسان تبهکار و مقصر در اینچنین موسمی برای توبه کردن تحریک نشود و احساساتش برانگیخته نگردد پس دیگر چه وقت توبه خواهد کرد و چه وقت احساساتش او را به حرکت وا خواهند داشت؟!

باری، ماه رمضان موسمی بزرگ از مواسم توبه و بازگشت به سوی الله عز و جل است، پس بیایید با توبه نصوح از همه گناهان و اشتباهات از آن استقبال کنیم.

و الله عز و جل هیچ توبه‌ای را از بندگانش نمی‌پذیرد مگر اینکه نصوح باشد، و توبه نصوح باید سه شرط داشته باشد:

○ پشیمانی از انجام گناه.

○ عزم راسخ برای عدم برگشت به سوی آن.

○ ترک کردن و بریدن از آن.

با این سه شرط است که الله متعال توبه بنده را می‌پذیرد؛ اینکه به طور کامل آن گناه را ترک کند، و با جدیت تصمیم بگیرد که دیگر هیچ وقت به سوی آن برنگردد، و به شدت و از ته دل به خاطر ارتکاب آن گناه پشیمان باشد. پس هر گاه اینچنین توبه‌ای از او حاصل شد آن توبه پذیرفته می‌شود.

و اهل علم به این سه شرط، **شرط چهارمی** نیز اضافه میکنند و آن اینکه: در صورتی که گناه متعلق به حقوق مردم باشد، مانند اینکه مالی از آنها گرفته باشد یا بر حقی از حقوق آنها تعدی کرده باشد و مانند اینها... پس در حق اینچنین کسی شرط چهارمی نیز وجود دارد و آن اینکه باید آن حقوق را به صاحبانش باز گرداند و از آنها حلالیت بطلبد. الله متعال به همه ما توفیق توبه نصوح از تمامی گناهان و خطاها را عنایت فرماید.

❖ نکته سوم {محافظة از روزه}

از مهمترین نکاتی که باید در ماه رمضان به آن اهمیت بدهیم محافظت کردن از روزه ایست که در این ماه بر ما فرض گشته است، چرا که مردم در روزه گرفتن یکسان نیستند بلکه تفاوت‌های زیادی باهم دارند، هرچند همه آنها در خودداری از خوردن و آشامیدن و سایر مبطلات روزه از طلوع فجر تا غروب خورشید مشترکند، لیکن در اتمام روزه بر وجه اکمل با هم تفاوت‌های زیادی دارند.

و از پیامبر ﷺ پرسیده شد که:

أَيُّ الصَّائِمِينَ أَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: «أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ ذِكْرًا»^(۸)

یعنی: کدامیک از روزه داران پاداش بیشتری دارند؟ فرمودند: «کسانی که بیشتر الله را ذکر

میکند».

و آشکار است که روزه داران در ذکر خدا کردن و قرآن خواندن و پایداری بر طاعات با هم تفاوت‌های زیادی دارند.

و برخی افراد شب را تا سحر به وقت کشی و ضایع کردن اوقات با کارهای بیهوده میگذرانند، سپس بعد از خواندن نماز صبح _ البته اگر اهل نماز باشد _ به خواب عمیق فرو می‌رود، و چه بسا برخی از آنان نماز ظهر و حتی نماز عصرش نیز قضا می‌شود!

پس مردم در ویژگی های روزه گرفتن با هم تفاوت‌های بزرگی دارند، لذا شایسته است که انسان مسلمان بر اتمام و اکمال روزه داری و پر کردن اوقات آن با ذکر خداوند و روی آوردن

(۸) احمد (۱۵۶۱۴)، و طبرانی در «الدعاء» (۱۸۸۷)، و در «المعجم الكبير» (۱۶۸۱۲) آنرا روایت کرده اند.

به عبادت و مداومت بر قرائت قرآن و حضور در مجالس خیر و نشستن در مسجد حریص باشد، و با مجاهدت نفس خود را به این امور عادت دهد.

❖ نکته چهارم {ایمان و امید}

از نکات مهم، بلکه مهمترین امری که انسان در هنگام روزه داری باید آنرا در نظر داشته باشد این است که این فرموده پیامبر ﷺ را جامه عمل بپوشاند؛ رسول الله ﷺ می فرماید:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»^(۹)

یعنی: «کسی که ماه رمضان را با ایمان و امید کسب اجر و پاداش روزه بگیرد گناهان گذشته اش بخشوده می شود».

بنابر این مسلمان بایستی رمضان را با ایمان و یقین و امید کسب اجر و پاداش از خداوند منان روزه بگیرد، نه از روی عادت؛ بدین معنا که چون خانواده و دوستان و همکارانش روزه میگیرند او هم روزه بگیرد!؛ همچنین نباید روزه اش برای فرار از انتقاد دیگران و اینکه بگویند فلانی روزه نمیگیرد باشد، و نباید روزه گرفتنش برای ریا و خودنمایی در جلو مردم و دستیابی به مدح و ثنای آنان باشد، پس برای هیچکدام از این اهداف روزه نمیگیرد؛ بلکه فقط از روی ایمان و امید به کسب اجر و پاداش روزه میگیرد، ایمان به خداوند تبارک و تعالی و اینکه روزه گرفتن را واجب کرده است و ایمان به وعده او به روزه داران و اینکه بابت روزه گرفتن، آنان را بشمار اجر و پاداش میدهد.

همچنین روزه گرفتن در این ماه و اطاعت کردن از خداوند تبارک و تعالی در این ماه مبارک را مایه اجر و ثواب در نزد خداوند عز و جل میداند.

و باید دانست که روزه داران در نزد خداوند تبارک و تعالی دارای پاداش و ثواب بزرگ و بشمار هستند، و در حدیث قدسی آمده است که الله عز و جل می گوید:

«الصَّيَّامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ»^(۱۰)

(۹) روایت بخاری (۳۷، ۱۸۷۵) و مسلم (۱۲۶۸) از حدیث ابوهریره رضی الله عنه.

(۱۰) روایت بخاری (۱۷۶۱) و مسلم (۱۱۵۱) از حدیث ابوهریره رضی الله عنه.

یعنی: «روزه برای من است و من پاداش آن را میدهم».

و این حدیث بیانگر بزرگی و عظمت پاداش روزه داران نزد خداوند متعال است؛ پس شایسته است مسلمان با جدیت از روزه داری خود محافظت کند.

در حدیث دیگر نیز رسول الله ﷺ می فرمایند:

«لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ»^(۱۱)

یعنی: «برای روزه دار دو شادی وجود دارد: یک شادی در هنگام افطار کردن، و یک شادی در هنگام ملاقات با پروردگارش».

پس روزه دار در هنگام ملاقات پروردگارش به شدت خوشحال خواهد شد، زیرا خداوند برای روزه داران اجر عظیم و پاداش بسیار زیادی فراهم کرده است، و از این فراتر آنچنان که در حدیث صحیح از پیامبر ﷺ روایت شده است خداوند یکی از دروازه های بهشت را که «ریان» نام دارد به روزه داران اختصاص داده است که از آن وارد بهشت میشوند^(۱۲).
با توجه به آنچه بیان شد بایستی مسلمان این مسأله را از اول تا آخر ماه رمضان در نظر داشته باشد، و با ایمان به الله و اینکه روزه گرفتن را بر ما واجب کرده است، و امید به اجر و پاداش از جانب او تبارک و تعالی روزه بگیرد.

❖ نکته پنجم {تقوا}

همچنین از مهمترین مسائلی که باید در ماه رمضان به آن عنایت بورزیم این است که از این ماه و از آنچه در خلال آن میگذرد تقوای خداوند عز و جل را کسب کنیم، این از مهمترین اهدافی است که به خاطر آن روزه گرفتن مشروع شده است، خداوند عز و جل می فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

(۱۱) روایت بخاری (۱۷۷۱) و مسلم (۱۹۴۵) از حدیث ابوهریره رضی الله عنه.

(۱۲) روایت بخاری (۳۲۵۷، ۱۸۹۶) و مسلم (۱۱۵۲) از حدیث سهل بن سعد رضی الله عنه.

یعنی: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! روزه بر شما فرض شده است همان گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند؛ فرض شده بود، تا پرهیزگار شوید. [سوره بقره: ۱۸۳]

بنابر این با روزه گرفتن و ادای این عبادت انسان مسلمان راه مبارکی را می‌پیماید که نهایتاً او را به تقوای خدا و پرهیزکاری می‌رساند، پس روزه گرفتن فرصتی است که انسان مسلمان به توشه تقوای خود بیفزاید و از جمله پرهیزکاران گردد.

و معنی تقوا این است که: «با نوری که الله در دلت می‌تاباند به اطاعت از او پردازی در حالی که امید به ثواب و پاداش او داری، و با نوری که الله در دلت می‌تاباند معصیت را ترک کنی در حالی که از عقوبت خدا هراس داری».

حال بیابید وقفه‌ای تأمل بر انگیز داشته باشیم و بیندیشیم که چگونه روزه گرفتن تقوا و پرهیزکاری را برای انسان به ارمغان می‌آورد؟

انسان مسلمان در همه سال به کارهایی مألوف عادت دارد؛ مثلاً عادت دارد که در هر صبح صبحانه بخورد، عادت دارد هر روز نهار بخورد، و همچنین عادت دارد روزانه انواع نوشیدنیها را بنوشد، اما به محض شروع ماه رمضان از خوردن آنها در طول روز خودداری میکند در حالی که به خوردن آنها عادت داشته است ولی با این حال آنها را فقط برای دستیابی به پاداش الله متعال و نه چیزی دیگر ترک می‌کند، و این عین تقوا است، از این رو است که روزه دار را می‌بینی که از خوردن و آشامیدن امتناع می‌ورزد حتی اگر خودش تنها باشد و کسی او را نبیند، و همه اینها به هدف اطاعت از فرمان خداوند متعال است.

به همین ترتیب شایسته است که انسان مسلمان این پرهیزکاری را که از او در روزهای رمضان سر میزند در طول زندگی خود بارور کند و در برابر تمام فرامین و نواهی خداوند همین گونه باشد.

شما که در روزهای رمضان فقط برای اطاعت از دستور خداوند از خوردن و آشامیدن خودداری کرده‌ای، بایستی در هر وقت و زمان از هر آنچه خداوند آنرا حرام کرده است خودداری کنی، زیرا خدای رمضان خدای بقیه ماهها نیز هست، و کسی که باید در رمضان از اطاعت شود در بقیه اوقات نیز باید مورد اطاعت قرار گیرد، بنابر این اگر نفس خود را

کنترل کردی و آنرا از نافرمانی خداوند بازداشتی و کارهایی را که دوست داشتی و به آنها عادت کرده بودی را در روزهای ماه رمضان ترک کردی، بایستی نفس خود را به همین امر در همه اوقات و زمانها عادت دهی.

وقت وجوب خودداری از خوردن و آشامیدن و سایر آن چیزهایی که روزه را باطل میکند ماه رمضان از طلوع فجر تا غروب خورشید است؛ اما وقت پرهیز و امتناع و خودداری از گناهان و محرمات تمام عمر است.

و بر تو لازم است که با تمام توان سعی کنی که از هر آنچه خداوند بر تو حرام کرده است روزه بگیری، پس هر گاه مرتکب گناهی شدی و یا کوتاهی از تو سر زد، نفس خود را با توبه و باز گشت به سوی خدا تبارک و تعالی دریاب.

و بیندیشیم که چگونه میتوانیم از روزه ماه رمضان برای عملی کردن تقوا استفاده کنیم؛ حال که انسان از امور مألوف خود برای اطاعت از خداوند سبحانه و تعالی دست می کشد چرا از امور حرامی که خداوند آنها را در همه اوقات حرام کرده است خودداری نکند؟

از یکی از علمای سلف در مورد قومی سؤال شد که در ماه رمضان خدا را عبادت می کنند و به واجبات و فرائض عمل میکنند ولی چون رمضان به پایان رسد دست از عبادت می کشند آنها را ضایع می کند؛ جواب داد: «چه بد قومی هستند که خدا را نمی شناسند مگر در ماه رمضان».^(۱۳)

پس بر مسلمان واجب است که در رمضان و غیر رمضان خدا را مراقب و ناظر خود بداند و بر عبادت هایش محافظت کند، و این همان معنای فرموده خداوند متعال است که می فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَتَّقُونَ ﴿۱۸۳﴾

یعنی: ای کسانی که ایمان آورده اید! روزه بر شما فرض شده است همان گونه که بر کسانی

که پیش از شما بودند؛ فرض شده بود، تا پرهیزگار شوید. [سوره بقره: ۱۸۳]

(۱۳) نگا: «لطائف المعارف» ص: ۳۹۶

بدین معنا که به وسیله این ماه و عبادت‌هایی که در آن انجام می‌دهید به تقوا و پرهیزکاری دست یابید؛ لذا ماه رمضان فرصتی بزرگ و گران قیمت است تا از خلال آن به توشه تقوا و پرهیزکاریمان بیفزاییم و خداوند عز و جل می‌فرماید: ﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ﴾

یعنی: و توشه بر گیرید؛ که بهترین توشه پرهیزکاری است، و ای خردمندان، از من بپرهیزید (بترسید). [سوره بقره: ۱۹۷]

و می‌فرماید: ﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾

یعنی: همانا گرامی‌ترین شما نزد الله پرهیزگارترین شماست. [سوره حجرات: ۱۳]

پس فرصت گران قدر ما در این ماه این است که بر توشه تقوای خود بیفزاییم، و در حالی از مدرسه رمضان فارغ التحصیل شویم که تقوای خداوند تبارک و تعالی را به همراه داریم و بر پایداری بر عبادات و اوامر عادت کرده ایم.

تعجب می‌کنیم از بسیاری از مردم که وقتی رمضان فرا می‌رسد مساجد را پر می‌کنند، و بر نمازها پایداری می‌کنند، اما چون رمضان به پایان می‌رسد این کارها یا بسیاری از آن را ترک می‌کنند، برخی اوقات مثلاً در نماز صبح می‌بینی که یک صف هم پر نمی‌شود اما وقتی ماه رمضان برای نماز صبح به مسجد می‌روی دو یا سه صف در مسجد می‌بینی! آیا این مردم مرده بودند و در ماه رمضان به دنیا آمده‌اند؟ یا مسافر بوده‌اند و در ماه رمضان برگشته‌اند؟ آیا نماز صبح را با جماعت نمی‌خوانند مگر در ماه رمضان؟ چرا در بقیه ماههای سال این بر این عبادت پایداری نمی‌کنند؟

لذا می‌گوییم: برای کسی که خداوند او را گرامی داشته و بر او منت نهاده تا نماز را بر پا دارد و نفسش برای طاعت و عبادت تحریک شده و شیرینی آنرا در ماه رمضان چشیده است فرصتی است که طول عمرش بر این منوال باشد تا از این ماه و این موسم مبارک بهره برده باشد و اینگونه معنای حقیقی این آیه را جامه عمل بپوشاند: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

یعنی: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! روزه بر شما فرض شده است همان گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند؛ فرض شده بود، تا پرهیزگار شوید. [سوره بقره: ۱۸۳]

بدین معنا که به وسیله آن عبادتهایی که در این موسم پر برکت انجام می‌دهید به تقوای الهی دست یابید.

و اینچنین است که رمضان مدرسه‌ای تربوی و بزرگ و پر برکت است که مؤمنانی با تقوا از آن فارغ التحصیل می‌شوند، و مؤمنان بهترین توشه برای همه روزهای زندگی‌شان را از آن می‌گیرند، این در حالی است که بسیاری از مردم از این مدرسه بهره‌ای نمی‌برند و این ماه می‌گذرد و آنان مانند دانش‌آموزان کودنی که از مدرسه بدون استفاده بیرون می‌آید، در آن زندگی می‌کنند.

اما مؤمن کوشا و حریص وقتی وارد این مدرسه می‌شود از آن درس‌هایی تربیتی و ایمانی و علمی می‌گیرد که در طول زندگی از آن بهره می‌برد.

حال مثالی علاوه بر آنچه گذشت درباره درس‌هایی که از رمضان می‌گیریم می‌زنم:

کسی که به کشیدن سیگار مبتلا است و این ماده مضر پلیدی که هیچ فایده‌ای در آن نیست را مصرف می‌کند، وقتی ماه رمضان فرا می‌رسد از طلوع فجر تا غروب خورشید از کشیدن آن خود داری کرده و کاملاً از آن دوری می‌کند، در حالی که او عادت داشته روزانه مقدار زیادی از آن را مصرف کند، پس در حقیقت این فرصتی مناسب است تا برای همیشه آنرا ترک کند؛ و بیشتر کسانی که سیگار می‌کشند وقتی آنان را نصیحت می‌کنی این عذر را می‌آورند که از ترک آن ناتوان هستیم! آیا او در طول این ماه از طلوع فجر تا غروب خورشید آنرا ترک نکرده بود؟ پس این درسی برای اوست که فایده‌ای بزرگ به او می‌رساند و آن این است که او می‌تواند این سیگار را برای همیشه ترک کند.

و تعجب بیشتر از کسانی است که وقت افطار روزه خود را با سیگار باز می‌کنند! از خوردن مباحات در طول روز خودداری می‌کند اما وقتی مؤذن اذان مغرب را می‌گوید که وقت افطار کردن است با گناه افطار می‌کند، و برخی از آنان وقتی برای نماز مغرب به مسجد می‌آید با بوی سیگار دیگران را آزار می‌دهد، تا جایی که بعضی از آنان در گمراهی خود

آنقدر پیش می‌رود که سیگار خود را در جلو در مسجد خاموش می‌کند و با این کار نماز گزاران و ملائکه را در مکان عبادت با بوی بد اذیت می‌کند!

واقعاً از چنین انسانی تعجب می‌کنیم، تمام روز روزه است و بخاطر اطاعت از خداوند نه می‌خورد و نه می‌آشامد، اما همین که اما به محض اینکه مؤذن اذان را گفت به این معصیت مبادرت می‌ورزد، و شکی نیست که سیگار کشیدن گناه و معصیت و حرام است و کسی که سیگار می‌کشد گناهکار بوده و خداوند او را برای این کارش محاسبه نموده و مورد عقاب قرار می‌دهد، و دلایل حرام بودن آن بسیار زیاد است که علما به تفصیل ذکر کرده‌اند.

پس می‌بینیم که رمضان فرصتی مناسب برای کسی است که سیگار می‌کشد تا از این کار دست بکشد، و هر آن کسی که دچار زیاده روی یا کوتاهی در اعمال و عبادات یا پایمال کردن یا تفریط کردن شده است می‌تواند برای اصلاح خود و جبران ما فات از این فرصت استفاده کند.

❖ نکته ششم {رمضان ماه قرآن}

از نکات بسیار مهمی که باید به آن توجه داشت اهمیت دادن به قرآن، کتاب خدا است. زیرا از ویژگی های ماه رمضان این است که قرآن در آن نازل شده است، خداوند متعال می‌فرماید: ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ﴾ یعنی: ماه رمضان ماهی است که قرآن در آن نازل شده است، کتابی که راهنمای مردم است، و در بردارنده نشانه‌ها و دلایل آشکار و روشن از هدایت و جدا کننده حق از باطل است. [سوره بقره: ۱۸۵]

پس در این ماه قرآن نازل شده است، و جبرئیل علیه السلام در این ماه نزد پیامبر ﷺ می‌آمد و قرآن را با او مَدْرَسَه می‌کرد، و پیامبر ﷺ قرآن را بر او عرضه می‌کرد و می‌خواند. پس شایسته است که انسان مسلمان در این ماه که ماه قرآن است به کتاب خدای عز و جل عنایت ویژه‌ای داشته باشد، و برخی از پیشینیان وقتی ماه رمضان فرا می‌رسید بیشتر کارهای خود را کنار می‌گذاشتند و می‌گفتند: «این ماه فقط برای قرائت قرآن و غذا دادن به فقرا است»، و با جدیت تمام به قرآن روی می‌آوردند؛ بعضی از آنان قرآن را در یک روز ختم

می‌کردند، و برخی در هر سه روز یک ختم می‌خواندند، و بعضی دیگر هر هفته قرآن را ختم می‌کردند، و گروهی نیز قرآن را در ده روز ختم می‌کردند.

اما اکنون بعضی‌ها هستند که ماه رمضان آغاز میشود و به پایان میرسد اما بجز یک یا دو یا سه بار قرآن را باز نمی‌کند؛ ولی امور دیگری هستند که بر قلب او چیره شده‌اند پس به آنها روی می‌آورد و آنها را مشاهده میکند.

آنچه گذشت سخنی کوتاه بود که از الله جل و علا می‌خواهم من و شما را از آن سودمند گرداند و پاداش آن را در موازین حسنات همه ما قرار دهد، و آنرا حجتی به نفع ما و نه بر علیه ما قرار دهد، و ما و شما را به ماه رمضان برساند، و همگی ما را بر روزه داری و بر پا داشتن نماز در این ماه مبارک یاری کند، و اعمال ما را در این ماه و در سایر اوقات خالصانه برای خودش و موافق با سنت پیامبرش ﷺ قرار دهد، و دینداری ما را که موجب محافظت از همه امورمان است برایمان اصلاح کند، و دنیای ما که معیشتمان در آن است را برایمان اصلاح گرداند، و آخرت ما که بازگشتمان به سوی آن است را نیز برایمان نیکو گرداند، و زندگیمان را مایه ازدیاد هرگونه خوبی و مرگمان را موجب راحتی از هرگونه بدی قرار دهد.

والله تعالی أعلم و صلی الله وسلّم علی نبینا محمد و علی آله و أصحابه أجمعین.